VASILE ALECSANDRI – A MINSTREL OF "OLD SONGS" AND FANTASY

Mihaela - Gabriela Păun

PhD. Student, University of Bucharest

Abstract: Vasile Alecsandri is one of the most important representatives of Romanian forty-eighter current. He marked his epoch as a scholar, poet, novelist and gatherer of folk tales by highlighting the homogeneity of the Romanian folklore. As poet he addresses the lyrical genre with great sensitivity, which is why he composed the most beautiful pastels. As a poet of contemplation, he "sings", through his lyrics, mysteries of the Oriental space, a space he approaches according to his inner feelings. The gathering of folk texts gives him the opportunity to value in his creations "old words" and "elders' songs" that bear the load the autochtonal fabullosity.

Conclusion: Although he doesn't excel in identifying the elements of the fabulous, Vasile Alecsandri draws certain popular beliefs from Romanian folklore, beliefs that he filters through his poetic vision. Thus, in his lyrics one can identify fabulous characters, events and situates, all of which increase the value of his poetic creations and constitutes a source of inspiration for his followers. Although it excels in identifying the type elements fantastic Vasile Alecsandri taken from Romanian folklore certain popular beliefs that his vision poetic process.

Keywords: contemplation, fabulous, local folklore, fabulous image, Oriental mystery.

1. Vasile Alecsandri – o "radiografie" concisă

Vasile Alecsandri debutează în plină afirmare a romantismului, iar activitatea sa literară se încheie în clasicism. Criticul literar Mircea Scarlat în "Istoria poeziei românești" consideră că, deși pastelurile îl individualizează și-l situează în fruntea generației pașoptiste, activitatea sa ulterioară evidențiază "o fază estetizantă, clasicizantă" (M. Scarlat, 1982, p. 394). Poetul impresionează prin activitatea sa culturală, deoarece se implică în viața socială, politică, culturală și literară, devenind un conducător și un deschizător de drumuri pentru generația sa. În ceea ce privește natura, respectiv pasteluirile, într-un studiu din 2010, Iulian Boldea surprinde elocvența peisajului și fascinația sa vizuală.

Opera lui Alecsandri are o tematică variată și se organizează pe multe genuri și specii literare:

a) Natura: Pasteluri.
b) Folclorul cules și cel prelucrat, în creații originale ca: "Poezii poporale. Balade. Cîntice Bătrînești"; "Doine și lăcrimioare"; "Legende", "Românii și poezia lor".
c) Critica societății contemporane: "Chirița în provincie", Chirița în iași"; "Istoria unui galbîn și a unei parale"; "Balta Albă"; "Plugul blestemat","Iorgu de la Sadagura".

În ceea ce privește capacitatea de a scrie a poetului, criticul Eugen Simion precizează în "Dimineața poeților": "A scrie pentru Vasile Alecsandri înseamnă.... a intimiza, a stăpâni și a ordona haosul material, ... a elibera fantezia de strânsorile realului, creând astfel un peisaj liric cu figuri pline de semnificații și cu o retorică specifică perioadei contemporane: sărăcia metaforei (‹‹a nopții regină››; ‹‹al nopții negru sîn››; ‹‹plaiul dulcei tinereți››, ‹‹ocean de ninsoare››), imagini artistice florale, astrale, ornitologice, epitet personificator apreciativ, ornant și coloristic, remarcându-se influențe impresioniste, pornind de la influențele poeziei parnasiene și familiarizaea cu arta Orientului Extrem" (E. Simion, 2008, pp. 222-223). "Dicționarul general al literaturii române" coordonat de

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)

Eugen Simion evidențiază originalitatea poetului considerat a fi primul poet complet, forte apreciat și de Mihai Eminescu în ”Epigonii: ”Ş' acel rege-al poeziei, vecinic tânăr şi ferice,/ Ce din frunze îţi doineşte, ce cu fluerul îţi zice,/ Ce cu basmul povesteşte - veselul Alecsandri,/ Ce 'nşirând mărgăritare pe a stelei blondă rază,/ Acum secolii străbate, o minune luminoasă,/ Acum râde printre lacrimi când o cântă pe Dridri”. Prin activitatea sa de culegător pune în evidență unitatea folclorului nostru. De asemenea, el încearcă prima clasificare pe specii: Cântece bătrânești (balade), doine (cântece de dor), cântece haiducești (de codru), hore sau cântece de jale. Poetul este foarte apreciat în epoca în care trăiește. Dimitrie Boilintineanu îi dedică poezia ”Lui Alecsandri” prin care îi recunoaște:

a) Talentul de a scrie: ”Tu ce încânți cu farmec prin cântul tău plăcut”.
b) Implicarea, dragostea de patrie: ”În cârmuirea țărei, ai fi luat tu parte”.
c) Calitatea de a fi ”înalt demnitar” și ”cântecul ”slovei sale: ”Decât să fi mainistru, mai bine e să cînți”.
d) Calitatea de poet inspirat: ”Îmbată-ne de frumosul suavei poezii”.
e) Capacitatea de a fi ”înalt arhivar” (D. Bolintineanu, 1961, p. 264).

2. Un rapsod al misteriosului Orient

În ceea ce privește influența *orientalismului* și reflectarea sa în opera lui Alecsandri, criticul D. Popovici remarcă menținerea liniei poetice a predecesorilor săi rămânând ”atașat vechiului catehism poetic, în vederile căruia peisajul oriental trebuia să fie Edenul, iar omul care-l locuia să fie un demon”. (D. Popovici, 1974, p. 539).

În ceea ce privește *misterul*, poetul îl integrează în atmosfera orientală prin sugerare și ambiguitate, prin incertitudine și proiecție în infinit. Această perspectivă este foarte vizibilă în poeziile care au subiecte maure, în care luna însuflețește umbrele nopții eliberând visarea de orice limitare: ”Dulce-a nopții făclie/ Argintie/ În Alhambra deștepta/ Mii de umbre nevăzute/ Și tăcute” (V. Alecsandri, 1966. p. 214). Într-un cadru feeric, fantast, sub protecția razelor de lună și în sonoritățile cântului de ”biulbiulină” (= privighetoare; ”biulbiul” în arabă este privighetoare) apariția ielelor,”umbrele ușoare, zîmbitoare” conferă dinamism întregii priveliști: ”Toare umbrele-ncîntate,/ Adunate/ Sub al lunei dulce foc, De mîni gingaș se luară,/ Se-nșirară/ Iute, vesel pentru joc,/.../ Ele-n horă/ Începură-a să-nvîrti/ Cu-o mișcare grațioasă,/ luminoasă,/ Care mințile-mi răpi./ Fiecare dintre ele/ Blînd la stele/ Se uita, jucînd ușor,/ Și steluțele uimite,/ Neclintite,/ Vărsau raze-n ochii lor./ Toate-n horă vesel prinse/ Și cuprinse/ D-ale danțului beții,/ Răspîndeau luciri ușoare, Zburătoare,/ Ce săltau prin galerii;/ Și din horă, din zburare,/ Fiecare/ Cu-o zîmbire saluta/ Pe-a seraiului regină” (V. Alecsandri, 1966. p. 216-217). În acest cadru cu potențial ecphrasis, tabloul din Alhanbra este încununat de imaginea preafrumoasei prințese Linda - Raia ce preînchipuie o proiecție a umbrei de vis care animă goliciunea zidurilor, deși Alecsandri anulează misterul printr-o sfâșiere revelatoare, imprimând neființarea: ”Pe ceru din Alhambra lucește-n răsărit/ Un chioșc în filigramă de marmură-aurie/ Cu stîlpi și arabescuri de jur împodobit/ Prin care se-ntrevede nălțimea aurie/ Acolo se arată, când ziua-i spre apus/ Frumoasa Linda Raia...” (V. Alecsandri, 1966. p. 353). Cântul al patrulea al poeziei ”Noaptea Bairamului” impresionează prin spectacolul umanității diverse pe scena căreia defilează ”o învălmășire savantă de forme, haine, podoabe, arme” într-un colorit dominant: ”...torent de bei, de pași,/ Și de imagini fantastice și de kizlari pizmași,/ Călări pe cai de fructe ce saltă-n loc și trapă/ La glas de seizi aprigi ce/i netezesc pe sapă,/ În mijlocul acelei feerice splendoare/ De haine aurite, de arme lucitoare,/ Hangere-n pietre scumpe, baltage, iatagane,/ Sangeacuri, șușanale, ienicerești cazane....” (V. Alecsandri apud M. Anghelescu, 1975, p. 146). Această poezie este remarcată și de criticul N. Iorga în ”Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea” identificând ideea poetică încă din 1851. Criticul Mircea Anghelescu în opera menționată, remarcă în imaginea orașului adormit motivul: *Romantismul locurilor* și consideră că pastelul este rod al ”emoției sale la contactul .....cu atmosfra calmă și sugestivă a orașului” în care peisajul are rol estetic. (M. Anghelescu, 1975, pp. 124-125). Revelatoare este în acest sens este poezia ”Bosforul”:”Era la ceasul tainic când Genii de noapte/ De la un mal la altul traduc duioase șoapte,/ Când marea-ncet adoarme cu o suspinare grea./ Atunci când luna-și pune fantastica sa haină,/ Când orice zefir trece purtând o dulce haină,/ Când orice

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)

undă poartă-n frunte cîte-o stea" (V. Alecsandri, 1966, 170-171). Aderăm la această idee și, mai mult decât atât, identificăm în această imagine a orașului un element de ecphrasis care reprezintă un pretext pentru fantasticul care irumpe în realitate prin trezvia imaginației conferind un sens tăcerii și eliberând fantasmele în întunericul nopții. Acest context, al tăcerii absolute, este dinamizat de imaginea bărcii din finalul poeziei care mișcă apele cu un elan mut. Eul liric este fascinat de acest spațiu silențios care-i permite să audă "suspinuri mute/ Ș- acele blânde glasuri de umbre nevăzute" din care se desprinde "imaginea cadînei" ce contemplă resemnată, liniștea "privind în depărtare un zbor de elocvani" (M. Anghelescu, 1975, p. 146). Referitor la pasteluri, același critic evidențiază talentul pictoricesc al poetului care creionează atmosfera cu "acuarele delicate în care omul este un element de decor" prin "jocul rafinat al culorilor" din care se desprinde „silueta hieratică a mandarinului imobil într-un spațiu populat de monștri delicați și amicali "care" apropie versul de gravură: ut pictura poesis! Totul pare desprins dintr-o stampă" (M. Anghelescu, 1975, p. 146). În acest sens, se poate menționa poezia "Mandarinul": "Mandarinu-n haine scumpe de mătasă vișinie,/ Cu frumoase flori de aur și cu nasturi de opal,/ Peste coada-i de păr negru poartă-o vînătă chitie/ Care-n vîrf e-mpodobită c-un bumb galbin de cristal.// Fericit, el locuiește un măreț palat de vară/ plin de monstri albi de fildeși și de jaduri prețioși./ Mari lanterne transparente, de o formă mult bizară,/ Răspînd noaptea raze blînde de balauri fioroși" (Alecsandri, 1966, pp. 357). Imaginea acestuia este reflectată de a "soarelui lumină", captată și oglindită de imaginea lacului din această "fantastică grădină". Versurile poetului impresionează prin descrierea cu mers centrifug, care prefigurează cu mult înainte "*cuibar-ul rotind de ape* " al lui Mihai Eminescu: "Ochiul vesel întâilnește, pe colnice-nverzitoare,/ Turnuri nalte și pagode, unde cîntă vechiul bronz,/ Și auzul se resimte de vibrări asurzitoare,/ De răsunetul metalic al tam-tamului de brnz.// *Iată-o joncă aurită pe albastrul apei line,/ Cu vîntreli de rogojină și cu vîsle de sandal*./ Înlăuntru rîde visul fericirilor divine,/ Mandarina cu ochi galiși și cu sînul virginal" (Alecsandri, 1966, pp. 357-358). Apariția femeii-iubite, "mandarina" are rol de a readuce creația poetică în planul realității, prin întoarcerea la punctul de plecare, în același cadrul feeric care persistă: "Ea-n grădină se coboară...../ ..... cu-ale ei picioare mici/ Nor de fluturi zboară-n cale-i și cu-a lor aripi se pare/ C-ar voi s-o mai oprească printre arborii pitici.// Ea se duce-n galerie s-o deismierde mandarinul!...". Finalul poeziei este surprinzător prin faptul că bărbatul – mandarin deși "soarbe ceaiul aromatic din o tasă diafană" rămâne imun la farmecele iubitei și preferă captivitatea reveriei care se dovedește a fi mai puterică decât realitatea: "Dar el stă în trîndăvie pe-un dragon de porcelană./ La minunile frumoase ce-i zîmbesc – nesimțitor,/..../ Și cu drag se uită-n aer la un zmeu zbîrnîitor." (Alecsandri, 1966, 357-359). Această idee este evidențiată de Mircea Anghelescu care consideră că tabloul citat este "încărcat cu un divertisment final. Mandarina încearcă să-l smulgă din reveria sa pierdută ‹‹ca să guste voluptatea amorosului extaz››, fără succes însă, căci ‹‹el stă.....nesimțitor››". (M. Anghelescu, 1975, p 147). Referitor la originalitatea lui Alecsandri, criticul menționat mai sus, îl consideră a fi "primul poet al contemplației, care nu e un simplu ‹‹otium››, ci o pătrundere imaginativă a realității, o identificare aproape minerală cu peisajul pe care nu îl absoarbe într-o cunoaștere simpatetică (...). Cunoașterea Orientului – un material concret pentru visare, o lume pe care o organizează și o însuflețește ulterior potrivit propriilor sale disponibilități sufletești". (M. Anghelescu, 1966, 148). În ceea ce privește surprinderea resorturilor interioare umane, un exemplu concret îl constituie poezia "El R' Baa" în care accentul cade pe comuniunea om-animal. Ceea ce impresionează este elogiul adus animalului nobil, ca simbol al purității umane ce se regăsește într-o capodoperă a naturii vii: "Sultanul de Maroc/.../ chiar pe a sa iubită/ Mi-ar da pe calul meu.//....Nu-s iute rîndunele/ Așa de ușurele/ Ca murgul meu de foc./ I-a dat chiar Dumnezeu/ Picioare de gazele/ Și ochi frumoși de stele/ Să fie odorul meu!"(Alesandri, 1966, p 221). Rămânând în spațiul originalității poetului și a viziunii sale propri de a "privi" Orientul , criticul Mircea Anghelescu remarcă "o viziune care cuprinde atît peisajul său fermecător, straniu, tulburător, cît și filozofia sa, îngemănare a intuiției cu experiența milenară, a libertății sălbatice cu negarea ei" (M. Anghelescu, 1975, p. 148).

3. **Un rapsod fantast**

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)

Din punct de vedere al prezenței elementelor de fantastic, situațiile existente în versurile poetului sunt insuflate de ”vorbe vechi” și ”cântice bătrânești”:

a) *Personaje de tip fantastic:*

- *Baba Cloanța*: ”Șade baba pe călcaie/ În tufarul cel uscat. // Și tot toarce, cloanța toarce, Din --măsele clănțănind/ Și din degete plesnind”. (”Baba Cloanța”, p. 7).
- *Satana din ”Baba Cloanța*”: ”Abie zice , și deodată/ Valea, muntele vuiesc,/ În nori corbii croncănesc,/ și pe-o creangă ridicată/ Doi ochi dușmani strălucesc/...Zbeară-un glas ce dă fiori” (”Baba Cloanța”, p. 10)
- *Sburătorul din ”Crai-Nou*”: Un străin mîndru atunci trecu,/...// Blînzi erau ochii, blîndă- era fața,/ Blînd era glasul celui străin!” (”Crai- Nou”, p. 19).
-*Sburătorul, ”acel duh”, geniu nevăzut:* ”Sburătorul se aruncă (...)/ Cu-a sa mînă nevăzută,/ Și pe frunte și pe gură/ El o mușcă și-o sărută” (”Sburătorul”, p. 53)

-*Chipurile ”ursişilor” ivite în fîntînă: ”Şi pe-asa limpede faţă,/ Ca prin vis de dimineaţă,/ Au văzut ele, zîmbond,/ Două chipuri strălucind/ Cele umbre bălăioare,/ Cu guriţe zîmbitoare,/ Pluteau lin, se legănau...// Iată că pe apă-n faţă,/ Ca prin vis de dimineaţă,/ Alte două s-au ivit,..// Iar caeste umbre nouă/ Nu erau ca cele două,/ Albe ca floarea de crin/ Blînde ca cerul senin// Ci erau de vînt pişcate/ cu păr negru, sprinceni late/ Şi cu ochii şoimuleţi,/ La ochire mult semeţi.”* (”Ursiții”, p. 34).

- *Făt-Logofăt:* ”Cu netede plete,/ Cu păr de aur!// ... tînăr semețe/.../ cu ochi de foc!/ ...// Cu arme – aurite/ Cu dulce cuvînt!/...// Cu netede plete/ Cu glasul ceresc!”
- *Pseudoîngerul:* ”Avea cerești blîndețe,/ Pe frunte-i dulci albețe,/ În ochii-i dulce,/ Ș-o tainică zîmbire,/ Ș-un suflet cu iubire./ Ș-o soartă cu noroc.” (Făt-Logofăt, p. 48-49).
- *”...viteaz oștean/ purtînd semne de roman”:* ”Falnic, tare ca un leu/ Și cu chip frumos de zeu./ Brațu-i stîng era –ncordat/ Sub un scut de fer săpat/ Ce ca soarele sorea,/ Și pe care se zărea/ O lupoaică argintie/ Ce părea a fi chiar vie,/ Și sub fiară doi copii/ Ce păreau a fi chiar vii./ mîna-i dreaptă ținea pală;/ Iar pe cap purta cu fală/ Coif de aur lucitor,/ ca un zmeu nemuritor. // Cel viteaz era călare/ Pe-un cal alb în nemișcare,/ Și, ca dînsul, neclintit/ Sta, privind spre răsărit./ Numai ochii săi mișca,/ Vulturește-i alerga/ Pe cea zare cenușie,/ Lungă tainică, pustie” (”Santinela romană”, p. 182-183).
- *Duhul rău:* ”Ochii săi șerpii și crunți,/ Cu ochirea-i să zărească/ Vre o pradă sufletească/.../ Satan urlă, Satan zbiară/... Și cum zice în turbare/ De pe munte falnic sare,/ Aripi negre întinzînd/ Și cu ele-ntunecînd/ Șepte codri mari, cărunți,/ Șepte sate, șepte munți!” (”Biserica risipită”, p. 196-197).

b) *Evenimente de tip fantastic*:

- *Invocarea demonului şi vînzarea către acesta a sufletului* Babei – Cloanța în poezia cu același nume.

- *Invocarea forței lunii de a împlini ”Tainicul gînd” în ”Crai –Nou”.*

- *Rostirea unui descîntec pentru aflarea ursitului în ”Ursiții”.*

- *Descîntecul pentru asigurarea unui viiitor strălucit.*

- *Încercarea Zînei Florilor de a renunța la starea primordială și pedeapsa primită de la Dumnezeu în ”Mărioara –Florioara”.*

- *Luta dintre Duhul rău şi Dumnezeu pentru sufletele oamenilor* în ”Biserica risipită”.

- *Satan dărână clopotnița şi biserica se scufundă în apa Bistriței ținându-l captiv în* ”Biserica risipită”.

c) *Sentimente care induc fantasticul*: frica, teroarea, spaima, groaza: ”Groaza-n lume s-u pornit,/ Vîntul suflă, văjîiește,/ Codrul urlă, clocotește,/ Tunetul în cer vuiește”(”Maghiara”, p. 23);

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)

”Lumea se înfiora!/ Mărioara tremura/.../ Mărioara –ngălbinea/ De ursitu-i se lipea/ Brațele-și încolăcea// Și cu groază-ncet zicea” (”Mărioara Florioara”, p. 81); ”Căci prin lumea spăimîntată,/ În uimire cufundată,/ Treceau reci fiori de moarte,/...” (”Santinela romană”, p. 183).

d) *Fenomene ale naturii cu potenţial fantastic şi cu inducţii fantastice: ploaia care izoleaza, furtuna, norii grei:* ”Un nor negru ca un zmeu/ Ce venea, venea mereu,/ Aripi negre întinzînd/ Și tot cerul cuprinzînd./ (...)// Însă norul sus vuia/ Și pe cer se tot suia./ Tunetul grozav tuna,/ Munți și văi se răsuna./ Fulgerile s-aprindeau,/ Ploile potop cădeau,” (”Mărioara Florioara”, p. 81); ”În ceasul trist de noapte, cînd apriga furtună/ Pe marea tulburată, săltînd din val în val,/ Se nalță, se lățește și vîjîie și tună,/ Zdrobindu-se de mal// ...Cînd tunetul se poartă vuind din loc în loc,/ Cînd marea frămîntată s-acopere de spume/ Și norii ca talazuri arunc spume de foc,// Îmi place a sta singur pe-o stîncă dărîmată,/ S-aud pe maluri vîntul cu groază șuierînd,/ să văd pe-ntinsul negru furtuna întărîtată/ Și cerul fumegînd.” (”Pe malul mării”, p. 140.)

e) *Momente ale zilei*: *Noaptea* are încărcătură fantastică: ”Căci aude noapte/ Freamăte de zbor” (”Crai-nou”, p. 18); ”Cînd e noapte fără stele (...)/ Într-o noapte întunecată” (”Strigoii”, p. 36-37); ”Cade-o noapte-ntunecoasă,/ noapte oarbă, fioroasă/ Ca fundul pămîntului,/ În taina mormîntului!/ Și sub neagra sa aripă/ se șterg toate într-o clipă” (”Santinela Romană”, în op. cit. p. 190).

f) *Mormântul, cimitirul* sunt locuri cu potenţial fantastic.

g) *Ezitarea, apariţia îndoielii:*”Că-i părea că auzea/ O șoaptă care-i zicea”; ”Eram...parcă sînt încă!... la orele acele/ Cînd ochiul rătăcește plimbîndu-se prin stele,.../ Atunci cînd visul zboară pe țărm nemărginit,/ Cînd dorul trist unește a lui duioase plîngeri/ Cu sfînta armonie a cetelor de îngeri” (”O noapte la țară”, p. 96).

h) *Relaţie de tip fantastic creată în altă situaţie de tip fantastică (visul):* Întîlnirea, în vis, cu cele ”trei fecioare albe, nalte și frumoase,/ Decît steaua lunii stele mai voioase/ În veselă horă ușoare sălta/ și glasul lor vesel pe rînd îmi cînta”: ”Vin’ să afli mîngîiere,/ Vin’ la curtea mea bogată/ În palturi aurite și-n comori nemistuite/ Ți-oi da zile fericite și-oi fi roaba ta plecată”(...) Vin’ s-ating a ta ființă/ Cu-a mea rază strălucită./ A ta mîndră pomenire/ Va zbura la nemurire/ Și de-o falnică mărire/ Va fi-n veci însuflețită”; ”Vin’ s-aprinzi a ta simțire/ La a dragostei făclie./ Al tău suflet, a ta minte/ Vor gusta veselii sfinte/ Lîngă-o inimă fierbinte/ Ce te-așteaptă ca să-n vie!” (...)/ Mă trezii din visul ce mă îngîna” (Visul, p. 188).

i) *Situaţii de tip fantastic:*

- *Înconjurul bălții de trei ori de către babă și Satan:* ”Baba Cloanța de pornește/../ Cu Satan încălecat/ Ce din dinți grozav scrîșnește/ Și tot blastămă turbat.// Saltă baba, fuge, zboară/ Cu sufletul după dor, Ca o buhnă la izvor..// Fuge baba despletită, ca vîrtejul fioros,/ Sus, pe malul lunecos,/ Și-n tăcerea adîncită/ Satan urlă furios/ Mii de duhuri ies la lună,/ Printre papură zburînd,/ și urmează șuierînd,/ Baba Cloanța cea nebună/ Care-aleargă descîntînd/ Codrul sună, clocotește/ de-un lung hohot păn’în fund./ Valea, dealul îi răspund/ Prin alt hohot ce-ngrozește,/ dar pe dînsa n-o pătrund!/ Ea n-aude, nici nu vede,/ Ci tot fuge nencetat,/ Ca un duh înspăimîntat,/ Căci Satana o răpede...” (”Baba Cloanța”, pp. 10-11).
- *Raza de lumină care alungă întunericul:* ”...a umbrelor făclie,/ Vărsînd văpaie lină, ce lumea coperea./ Lumină mîngîioasă! În ceruri ea părea/ Menită ca să ducă e căi necunoscute/ Dorințile-omenirei în lung deșert pierdute!” (”O noapte la țară”, p. 96).
- *Apariţia umbrelor mute, în urma descîntecului de a-și vedea ursiții, care le ”...le-au furat/ cîte-un dulce sărutat”:* ”Vezi tu cele umbre mute?/ Parcă vrea să ne sărute/ Vezi cum brațele-și întind?/ Parcă vreu să ne cuprind!” (”Ursiții”, p. 35).
- *Norul care „întunecă” lumina şi favorizează răpirea zînei:* ”un nor..../ aripi negre întinzînd/ Și tot cerul cuprinzînd/.../ Căci deodată negrul zmeu/ O cuprinse-n brațul său/.../ Și curînd în urma lor/ Se topea grozavul nor,/ Aerul sensenina/ Și cerul se lumina” (”Mărioară, Florioară”, p. 81).

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)

- *Călătoria Maghiarei în căutarea iubitului luat în robie:* ”De-ai fi pasere sau vînt? N-ai ajunge-o pe pămînt,/ Căci ca vîntul ea nu zboară,/ Nici ca paserea ușoară,/ Dar ca dorul ce omoară!// Șesuri, văi, norii din cer/ în urmă-i departe per./ Cine-o vede, o zărește/ Ca o stea cre lucește/ Și-n văzduh se mistuiește.” (”Magiara”, p. 22).
- *Invocarea forţelor oculte: ”*Fugi, Urîte”! baba zice,/ Peste codrul cel umbros/ În pustiu întunecos!/ Fugi, s-alerge-acum aice/ Dragul mîndrei Făt-Frumos”; ”Sai din hău făr’de lumină/ Tu al cerului dușman! Tu ce-n veacuri schimbi un an/ Pentru-un suflet ce suspină,/ Duhul răului, Satan!/ Tu, ce stingi cu – a ta aripă/ Candela de pe mormînt,/ unde zac moaște de sfînt/ Cînd încongiuri într-o clipă/ De trei ori acest pămînt!/ Vin’ ca-n ceasul de urgie/ Cînd zbori noaptea blestemînd, Ca să-mi faci tu pe-al meu gînd,/ Ca de-acum pe vecinicie/ Ție sufletul îmi vînd.” (Baba – Cloanța, pp. 9-10).
- *Ivirea fantasmei-înfricoșate:*”Cînd e noapte fără stele/ mii de flăcări albăstrele/ Se văd tainic fluturînd,/ și prin ele crunt deodată/ O fantasmă se arată/ Se arată blestemînd”. (”Strigoiul”, p. 36).
- *Himera calului alb:* ”Iar pe-o culme depărtată/ Se videa mișcînd la zare/ Un cal alb, copil de vînt;/ Coamele-i erau zburlite,/ Ș-a lui sprintene copite/ Săpau urme pe pămînt.” (”Strigoiul”, p. 37).
- *Lumina amăgitoare ivită din neguri:* ”Dar prin neguri iată, iată/ Că lucesc pe cîmp deodată/ Mii de focurele mici.// Ele zbor, se depărtează./ Zboară calul le urmează,/ Pășind iute către mal./.../ În prăpastia adîncă” (”Strigoiul”, p. 38).
- *Transformarea naturii :*

  -la ivirea feciorelnică a Zînei Florilor: ”Iar la munți cînd răsărea/ Munții vechi întinerea/ Și cu muschi s-acoperea/ Și copaci-și înverzea,/ și apeleși limpezea,/ Și păsările-și trezea” (”Mărioară, Florioară”, p. 69).

  - *la pierderea stării primordiale: ”*Iar cît munții o zărea/ cu străinu-alăturea,/ De verziș se despoiau,/ cu nor negri se-nveleau,/ frunzele-și îngălbineau,/și apele-și tulburau,/ Și de frunzi se scuturau! Florile încă-o videa/ Cu străinu-alăturea,/ Și capetele-și plecau/ Și de jale se uscau!” (”Mărioară, Florioară”, p. 78)

  - *Fuga murgului năzdrăvan:* ”Murgușorul nechezea,/ La fugă se răpezea/ Și fugea, mări fugea.../Nici umbra nu-l ajungea!/ Și trecea, mări , trecea/ De-a lungul munților,/ Curmezișul cîmpilor,/ Prin mijlocul florilor../...// Fugea murgu sprintior,/ cu aripi de dulce dor,/ Și-i ducea numa-ntr-un zbor/ Pe malul unui izvor.” (”Mărioară, Florioară”, p. 77-78)

  - *Călătoria sufletelor celor doi călăreți:* ”Și-n tăcerea nopții ce ne-ncongiura/ Sufletele noastre ca și noi zbura,/ Zbura ca doi îngeri din stele în stele,/ Dîndu-și sărutare tainic între ele...” (” 8 Mart”, p. 92).

  - *Înălțarea ielelor – fecioare în visul poetului*, în poezia ”Visul”: ”...ele-n aer răpide-au sărit,/ Și-nvîrtindu-și hora pe-o rază de lună,/ S-au nalțat în ceruri, cîntînd împreună./ Le-auzii deasupră-mi glasul dulce, lin/ Ca o șoaptă blîndă, ca un blînd suspin/ Le văzui ca vulturi, ca trei rîndunele,/ Și ca trei steluțe se perdură-n stele!...” (Visul”, p. 189).

  - *Lupta dintre santinela romană, ”romîn cu șapte vieți”, și oștile dușmane: imagine ecphrasis a unui ”crunt război* ”, de o frumusețe aparte prin care moartea răsuflă prin toți porii: ”El îi sparge, și-i răzbește,/ Snopuri, snopuri îi cosește,/ .../ Calui-i turbă, mușcă, sare,/ Nechezînd cu înfocare,/ Calcă trupuri sub picioare,/ Sfarmă arme sunătoare/ Și cu greu în sînge –noată,/ Și mereu se-ndeasă-n gloată.// Fulgeri ies din ochii săi!/ Fulgeră mii de scîntei/ Dintr-a armelor ciocniri/ Și lucioase zingheniri./ Zbor topoarele-aruncate,/ Zbîrnîie-arcele-ncordate/ și săgețile ușoare/ Nourează mîndrul soare./Caii saltă și nechează,/ lupta urlă, se-nclește ază/ Și barbarii toți grămadă/ morței crude se dau pradă/ Zece cad, o sută mor,/ Sute vin în locul lor!/ Mii întregi se risipesc/ Alte mii în loc sosesc!/ Dar viteazul cu-a sa pală/ Face drum printre năvală,/ Și pătrunde prin săgeți,/ Că-i romîn cu șapte viețiii!/ În zadar hidra turbează,/ Trupu-i groaznic încordează,/Geme urlă și crîșnește/ Și-mprejur se-ncolăcește./ Fiul Romei se aprinde,/ Hdra-n mîne-i o cuprinde/ Ș-o sugrumă, și o sfarîmă/ Ș-o învinge și o darmă!.....Fug și hunii, fug și goții/ Fug potop, potop cu toții (...) Lat e cîmpul celei lupte, lat și plin de arme rupte,/ Plin de

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)

trupuri fărămate/ Care zac grămeși culcate, Plin de sînge ce-l pătează/ Și văzduhul aburează! (...) S-a lăsat acum deodată/ O tăcere-nfricoșată!/ Numai cînd din vreme –nvreme,/ Se aude – un glas ce geme,/ O jălire-ntristătoare,/ Un suspin de om ce moare,/ sau nechezul dureros/ Unui cal răsturnat jos,/ Care cheamă ne-ncetat/ pe stăpînu-i jos culcat.// soarele își schimbă locul/ și apune roș ca focul,/ Intinzînd pe cea cîmpie/ O văpseală purpurie/ Ca un sîngeros veșmînt/ Peste-un lung și trist mormînt!" ("Santinela Romană", p. 186-188).

-*Disturugerea clopotului care chiamă la rugăciune:* "El se-alță și se lasă/ Pe clopotnița frumoasă,/ Ca un vultur răpitor/Pe o lebădă în zbor.// Turnul geme-n temelie/ Ca de aspră vijelie./ Clopotul dogit răsună,/ Clătinat ca de furtună,/ Și pe iarba vestejită/ Cade crucea aurită./ Iar Satan grozav scrășnește,/ Clopotul din turn smucește/ Și-l aruncă-n depărtare/ Peste bistrița cea mare." ("Biserica risipită", p. 197).

- *Originea Muntelui de foc:* "Abia zice, și de-odată/ Cade hoțul de pe munte,/ Fulgerat, lovit în frunte/ De a cerului săgeată!...// De-atunci mii de focurele, / limbi de pară albăstrele,/ Ard pe locurile-acele!" ("Muntele de foc", p. 207).

j) Relația cu un îndrumător de tip superior:

- "O Babă - Cloanță din bobi trăgînd": "I-au zis cu spaimă: Să fugi copiă,/ De străin mîndru cu glasul blînd!" (Crai nou", în op. cit., p. 17).

k) Declanşatori sau sâmburi ai fantasticului:

- *Mirosul:* "Vrei tu miros de sulcină?/ Care patimele-alină?/ Vrei miros de busuioc?/ Ce oprește mîndru-nloc?/ Vrei miros de lăcrimioare/ Ce dă visuri iubitoare?" ("Mărioara, Florioara", p. 68-69).
- *Florile care apără de deochi*: "Să ne-adun de pe cîmpie/ Și ne-ascunde –n sînul tău,/ Să-l ferim de diochi rău" ("Mărioara, Florioara", p. 69).
- *Cântatul cocoşilor:* "....Vai! în luncă/ Țipă cucoșul trezit;/ Iar Satan afurisit/ cu-a sa jertfă se aruncă/ În băltoiul mucezit!" ("Baba Cloanța", p. 12.)
- *Apa:*

- *elementul vital:"Vrei* tu apă nencepută/ Pentru fața ta plăcută?" ("Mărioara, Florioara", p. 69).
- *element curățitor:* " Și-n izvor se cufunda/ Și voios mi se scălda./ Apa lin o desmierda,Ca pe-o floare-o legăna, Și pe plete-i se juca,/ Și cu drag îi anina/ De tot firul cîte-o rouă,/ Și pe sînu-i cîte două". ("Mărioara, Florioara", p. 78).
- *roua transformată de soare în nor:* "Și la soare s-arăta...Și cea rouă de pe ea/ Cu-a lui raze o sorbea,/ Nouraș o prefăcea/ Și la ceruri o trăgea" ("Mărioara, Florioara", pp. 78-79)
- *băltită, lăcaş al duhurilor necurate:* "Satan.....se aruncă/ În băltoiul mucezit"// Zbucnind apa-n ulte valuri,/ Mult în urmă clocoti,/ În mari cercuri se-nvîtri,/ Ți de trestii, și de maluri/ mult cu vuiet se izbi." ("Baba Cloanța", p. 12)
- *Care înghite, pedepsește:* "Iară bistrița vitează/ Apele-și înfuriază,/ Vrînd cu zgomot șă înece/ Pe Satan în sînu-i rece./ Ea adună mări de apă/ Și-ntr-o clipă malul sapă,/ Încă turnul de pe mal/ Cade-n aprigul ei val,/ Cu Satan ce se afundă/ Ca un fulger într-o undă!/ Apa saltă, clocotește,/ Nici că se mai limpezește/ Și-deatunci în acel loc/ Ea tot ferbe ca de foc,/ Și adeseori s-aude/ Răsuflînd gemete crude." (Biserica risipită", p. 198)
- *Cuvântul rostit:*

- *descântec de apărare şi descântec de manipulare:* "De-a veni el după mine/ Să-l iubesc eu, numai eu,/ Dare-ar Domnul-Dumnezeu/ Să-i se-ntoarcă tot în bine,/ Cum se-ntoarce fusul meu!"; Iar de n-a vrea ca să vie./ Dare-ar Duhul necurat/ Să fie –n veci fărmăcat/ Și de-a Iadului urgie/ Vecinic să ffie-alungat.// În cap ochii să-i se-ntoarcă/ Și să-i fie graiul prins,/ Iar Satan, cun fer aprins,/ Din pept inima să-i stoarcă/ Și s-o ardă-n foc nestins!/ Fiară-Verde să-l gonească/ Cît va fi cîmp de gonit/ Și lumină de zărit./ noaptea încă să-l muncească/ Sînge-Roș și Hraconit!" (Baba Cloanța, pp.7-9).
- *Vraja de dragoste:* "Dragă puiule băiete,/ Trage-ți mîna din cel joc/ Ce se-ntoarce lîngă foc,/ Ș-ochii de la cele fete,/ Cu ochi mari , făr' de noroc.// Vin' la mine, voinicele,/ Că eu noaptea ți-oi cînta,/ Ca pe-o floare te-oi căta,/ De diochi de soarte rele,/ Și de șerpi te-oi descînta//.../

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)

Adă-mi fața ta voioasă/ Ș-ai tăi ochi de desmierdat,/ Că mă jur în ceas curat/ Să-ți torc haine de matasă/ Haine mîndre de-mpărat" (Baba Cloanța, p. 9).

- *Soapta:* "Ș-apoi blînde șoapte/ Ce-i șoptesc din nor" ("Crai nou", p. 18).
- *Învocarea lunii și împinirea "tainicului gînd":* "Crai-nou! vin' cu bine./ Cu bine te du,/ Dar jalea din mine/ Să nu mi-o lași, nu!/ Să mă lași cu salbă/ De galbeni frumoși,/ Cu năframă albă/ Și inimii roși./ să mă lași ferice, / Cu doru-mplinit,/ Zburînd tu de-aice,/ Crai nou mult iubit!// ...// Trei zile-n urmă ea avea salbă,/ Salbă de galbeni pe-al său grumaz,/ Avea pe frunte năframă albă,/ Iar flori niciuna pe-al său obraz!" (Crai nou", p. 18-19).
- *Descântec care – l arată pe viitorul soț:* ..."De trei ori să descîntăm / Și-n fîntînă să cătăm.// ...Om vedea ca-ntr-o oglindă/ De-o avea sorți cu noroc/ Și ursiți cu ochi de foc" ("Ursiții", p. 33).
- *Descântec de mărire:* "Și i-aș face o descîntare/ Să ajungă –un viteaz mare,/Un viteaz ce-ar străluci,/ Cum n-au fost nici n-ar mai fi!" ("Cîntec Ostășesc", p. 61).
- *Porunca Zânei:*"Murguleț cu părul creț,/ De-a Mărioaqrei drăguleț!/ Lasă-ți coama vîntului/ Și umbra pămîntului,/ Și pe fața cîmpului/ Să zbori zborul gîndului!" (Mărioara Florioara", p. 77).
- *Glasul tainic, revelator:* "Cerurile s-au deschis/ Ș-un glas tainic sr fizis:/‹‹Tu ce-ai fost de iad călcată,/ Monăstire blăstămată,/ Tu să aibi atunci iertare,/ Dă blăstăm să aibi scăpare/ Cînd doi îngeri iubitori/ Într-o napte fără nori/ S-or opri din a lor cale/ Pe nisipurile tale/ Și prin dulcea lor iubire/ Ți-or aduce a mea sfințire!....››" ("Biserica risipită", p. 198-199).

- *Crucea:*

- *Semn de apărare împotriva răului*:"Fă trei cruci la Dumnezeu." ("Andrii-Popa, p. 28).
- *Talisman protector în "Sora și hoțul":* "Am la pept o cruciliță/ Cu lemn sfînt, cu moaște sfinte," (Sora și hoțul, p. 15).
- *Marcatoare a unui loc rău:* "Vezi o cruce dărîmată/ Ce de vînt e clătinată..// Împrejur iarba nu crește/ Și pe dînsa nu-și oprește/ Nici o pasăre-al ei zbor" ("Strigoiul", p. 36).
- *Semn ce indică prezența unui mormânt:*"Sub o cruce tristă, Vesela artistă/ Odihnește-acuma singură-n mormînt". ("Dridri", în op. cit., p. 163.).
- *Semnul*
  -în văzduh, în tăcere care favorizează apariția mesei: "Mărioara-apoi tăcea,/ În văzduh un semn făcea./ Și le arăta deodată/ O măsuță mult bogată, Tot cu poame-mpodobită,/ Cu năframă-acoperită". (Mărioara- Florioara", p. 76).
  -spre răsărit, care favorizează apariția "teleagăi": "Spre răsărit se-ntoarcea,/ Un sămn tainic de făcea,/ Și de-ndată s-arăta/ Și spre ei înainta/ O teleagă sprintioară,/ Aurită, dălbioară,/ Ca un cuib de zînișoară." (Mărioara- Florioara", p. 77).

- *Glasul de înger:* "Deodat-un glas de înger, o sfîntă armonie,/ Plutind ușor în aer, ca vîntul ce adie,/ Se coborî prin stele din leagănul ceresc./ Duios era și gingaș acordul îngeresc,/ Căci inimile noastre săltară mai fierbinte/ La dulcele său cîntec....." ("O noapte la țară", p. 96).
- *Norul negru, sunător:* "Se ivește-un negru nor/ Plin de zgomot sunător/ Ce tot vine ce tot crește/ Și pe cîmpuri se lățește/ Cît e zare de zărit/ Între nord și răsărit! .../ Norul crunt înaintează/ .../ Norul crunt se sparge!.... iată" ("Santinela romană", p. 185).

Din folclorul românesc Vasile Alecsandri valorifică în opera sa următoarele credinţe populare:

- *Călătoriile* sunt văzute ca drumuri pentru împlinirea unor idealuri
- *Strigoiul sau mortul-viu* care nu-și găsește odihna în mormînt în poezia "Strigoiul": "Cu durere jalnic geme/ Geme-un gles îngrozitor" ("Strigoiul", p. 36).
- *Vârcolacul*: În credința strămoșească se credea că el mănâncă soarele și luna, iar această superstiție este preluată de la strămoșii daci (după cum precizează autorul).
- *Căderea unei stele și petele din lună* simbolizează, în credința populară, moartea unui om: "Că-ci o stea lungă-au căzut,/ Pe lună s-au pus o pată" ("Sora și hoțul", p. 8).
- *Cîntatul cocoșilor și ivirea zorilor alungă duhurile rele.*

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)

- *Noaptea, în ajunul Bobotezei, fetele descîntă apa unei fîntîni pentru a vedea pe luciul apei pe cei ursiți să le fie soți (*"Ursiții", pp. 33-35).
- *Credința în sburător, geniul nevăzut care pîndește fetele în lunci și le sărută pe furiș.*
- *Credința că destinul omului este scris în stele:* "Și tu ești ursita mea,/ Care spusu-mi-au o stea,/ C-am să mă iubesc cu ea!" ("Mărioara, Florioara", p. 72).
- *Credința că sufletul mortului strălucește pe cer ca o stea în "Steluța":* "Și care se unește cu harpele din stele/ Cînd mă închin la tine, o! Dragă, lină stea!" ("Steluța", p. 88).

Concluzie: Referitor la originalitatea lui Vasile Alecsandri, criticul Mircea Anghelescu, îl consideră a fi "primul poet al contemplației, care nu e un simplu ‹‹otium››, ci o pătrundere imaginativă a realității, o identificare aproape minerală cu peisajul pe care nu îl absoarbe într-o cunoaștere simpatetică" (M. Anghelescu, 1966, 148). În ceea ce privește literatura română, în folclorul autohton, poetul găsește resorturile care-i favorizează visarea creând o lume pe care o organizează conform propriilor resorturi interioare, fiind un "rapsod" al fantasmelor.

BIBLIOGRAPHY

Alecsandri,V. 1966. *Opere, Poezii*, vol. I, Text ales și stabilit de G. C. Nicolescu și G. Rădulescu-Dulgheru. Studiu introductiv, note și comentarii de G. C. Niculescu, București, Editura pentru Literatură.

Anghelescu, M. 1975. *Literatura română și orientului (sec. XVII-XIX),* Editura Minerva, București.

Boldea, I. 2010. "Retorica peisajului şi fascinaţia vizualităţii în pastelurile lui Vasile Alecsandri" în *Limba română,* nr. 5-6, Chișinău, pp. 140-145.

Bolintineanu, D. 1961. *Opere alese. Poezii*, vol. I. Studiu introductiv de D. Păcurariu. Text stabilit de Rodica Ocheșeanu și Gh. Poalelungi, București, Editura pentru Literatură.

Iorga, N. 1909. *Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea,*vol. III, Vălenii de Munte.

Popovici, D. 1974. "Orientalele lui Alecsandri" în *Studii literare* , vol. II, ediție îngrijită și note de Ioana Petrescu, Cluj.

Scarlat, M. 1982. *Istoria poeziei românești",* , vol. I, București, Editura Minerva.

Simion, E. 2008. *Dimineața poeților,* Ediția a IV-a revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom.

BDD-A26515 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:28:13 UTC)